

УДК 83-343:398.22(477.74)

Г.О. Ніколаєва

«ОДЕСЬКИЙ МІФ»: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ

Універсальний характер міфотворчості, вражаюча «живучість» і затребуваність міфу в різні культурно-історичні періоди, серед яких і наша сучасна епоха, провокують нові спроби осмислення цього складного соціокультурного феномену.

У даній статті мова піде про міф м. Одеси. На сьогодні інтерес до «одеського міфу» виявляють чимало вітчизняних та зарубіжних дослідників. Однак більша частина робіт розкриває цей феномен із традиційної історичної точки зору. Так, роботи Я.Грінхіса, Б.Херсонського, В.Савченко, П.Ковальова, О.Шохова мають більш описовий, ніж аналітичний характер. Канадський антрополог Т.Річардсон досліджує «одеський міф» у книзі «Kaleidoscopic Odessa», однак як лише один з аспектів (так зване «міське уявне») в її антропологічному дослідженні. З культурологічної точки зору до вивчення «одеського міфу» підходять у своїх статтях М.Найдорф, який розглядає ранні роки «одеського міфу», і М.Штекель, що аналізує вплив «одеського міфу» на сучасне мистецтво Одеси.

Усвідомлюючи всю важливість і вагомість культурологічного підходу, наукову новизну розвідки, здійснимо сутнісне культурологічне дослідження «одеського міфу» в сучасній соціокультурній ситуації. Заявлена *мета* передбачає вирішення наступного завдання: простежити динаміку розвитку «одеського міфу», акцентуючи увагу на його трансформації. У даному контексті *актуальною проблемою*, на наш погляд, є те, що сьогодні практично всі роботи, присвячені долі «одеського міфу», пронизані ностальгічними нотами. Сучасними авторами постійно педалюються ідеї про «кризу», «стагнацію» «одеського міфу» або навіть про його «смерть». Тому в даній статті спробуємо зрозуміти, яким чином «одеський міф» функціонує в сучасному соціокультурному середовищі. При цьому «сьогодення» «одеського міфу» буде представлено як наслідок його попереднього розвитку. Розглядаючи міф із культурологічної точки зору, не можемо ігнорувати два найважливіших аспекти його існування – статику та динаміку. Для початку висвітлимо незмінну статичну якість міфу, а саме його ретроспективний характер. Постійне звернення в минуле є визначальною рисою будь-якого міфу. І «одеський» тут не виняток. Згідно з концепцією Е.Кассіра, минуле в міфі – причина речей, їх «чому»: «...сакральність міфічного буття сходить, у кінцевому підсумку, до сакральності походження» [4; 133]. Таким чином, минуле тут абсолютизоване. Це деякий зразок, недосяжний ідеал. Але міф не лише звернений у минуле; він повністю або майже повністю йде від сьогодення, яке здається йому тьмяним і позбавленим внутрішнього сенсу. На думку М.Еліаде, міф прагне скасувати час та історію. Він народжується з історії, немислимий без неї, але стоїть вище. Це – вічний сенс, що перебуває за історичними подіями («метаісторія»). Він незмінний, позачасовий. По суті, він «достовірніше, ніж сама дійсність» [15; 15].

Низка вчених (К.Юнг, М.Еліаде, С.Аверінцев) сходяться на думці, що міф – втілення архетипічного сенсу, адже він апелює до минулого досвіду, перевірених схем, уявного світу священних образів, «втраченого раю» («працює» міфологема втрати-повернення, що базується на опозиції центру-периферії, ідеалу-подібності або гомогенного-гетерогенного, рідного (внутрішнього) – чужого (зовнішнього)). Для розкриття наступної категорії – «динаміка» міфу, необхідно прояснити, в першу чергу, що розуміємо під «розвитком» міфу взагалі. На думку Ю.Сідоровича, в процесі своєї актуалізації будь-який міф може проходити ряд етапів: «народження, зростання, зрілість і, нарешті, загибель...» [10]. Схема ця, на наш погляд, вкрай спрощена, тим більше, якщо її використовувати в руслі сучасних досліджень у сфері неоміфологізму. По суті, вона нагадує вже традиційну шпенглеровську модель розвитку культури, в основі якої лежить ідея циклічного розвитку органічних тіл, що

проходять фази народження, росту, зрілості, старіння і смерті. Але на сьогоднішній день багатопланова концепція постмодерністської філософії передбачає, що в історії культури немає єдиної тенденції, що різні культурні форми мають власні вектори розвитку. Постмодерністи не відкидають традицію, тому шпенглерівська модель, безумовно, заслуговує на увагу. Однак підходити до дослідження міфу з готовими шаблонами і універсальними мірками не варто. Крім того, важливе значення має і те, який саме міф є об'єктом дослідження (феноменологія). Частково приймаємо традиційну схему з невеликими поправками. Замість «смерті» «міфу» будемо використовувати термін «трансформація» (від пізньолатинської *transformatio* – перетворення). «Смерть» коннотується як зупинка, кінець, завершення. Це не тільки суперечить ідеї потенційного «безсмертя міфу» (актуальності міфу в усі часи), але й не вписується в сучасну постмодерністську концепцію сприйняття часу. Термін же «трансформація», що передбачає перехід в якусь іншу якість / форму, на відміну від «смерті» найбільш точно відповідає духу епохи постмодерну, для якої характерна нелінійність, плинність, нон-фінальність, постійна мінливість, гра (згідно з концепціями Ж.Бодрійяра, Ж.Дельоза, Ж.Ліотара, Ж.Дерріда та ін.). Загалом трансформація має регулярний характер і веде до певних модифікацій і модернізацій міфу, визначаючи загальну динаміку його розвитку. Імпульсом до цього може стати вагоме соціокультурне потрясіння, наприклад, революція. На думку теоретика соціальних міфів Ж.Сореля, революції являють собою «творчий вибух», «вихід ірраціонального» [5], на підставі якого відбувається формування нової міфологічної системи. Однак подібні перетворення міфу можуть носити і латентний характер. Підходячи до дослідження «одеського міфу» з подібної точки зору, його розвиток умовно можна розділити на три етапи (діахронічний аспект): ранні роки «одеського міфу» (міф старої дореволюційної Одеси); «одеський міф» у радянський період; «одеський міф» у пострадянський період, тобто сьогодні.

Між цими етапами існують точки переходу (трансформації міфу) – «одеський міф» на рубежі XIX-XX століть, початку XX століття (Громадянська війна і революція 1917 року як каталізатори) і «одеський міф» на рубежі XX-XXI ст., початку XXI століття (розпад Радянського Союзу як каталізатор). Це саме ті періоди, в які, на думку багатьох авторів, «одеський міф» припинив розвиватися, занурився у «кризу» або «помер» зовсім. Однак, ще раз нагадаємо, що використання терміну «трансформація» для розкриття динаміки такого складного соціокультурного феномену як «одеський міф» здається нам більш коректним і доречним. Для підтвердження цієї тези розглянемо більш докладно наведені вище етапи розвитку «одеського міфу» на прикладі його артикуляції в сфері літературної діяльності.

Народження «одеського міфу» відносять до початку XIX ст. Завдяки славнозвісному фрагменту О.Пушкіна про Одесу з «Євгенія Онегіна» («Уривок з подорожі Онегіна») виник певний образ міста зі специфічними властивостями простору: «торг рясний», «дихання Європи», блиск півдня, змішання мов і народів. Одеса стала асоціюватися з багатонаціональним, толерантним, культурним, «вільним» містом. Сучасники поета називали Одесу «російської Італією», «маленьким Парижем», «російським закордоном». Таким чином, погоджуючись із М.Найдорфом, підкреслимо, що специфіка «одеського міфу» полягає в тому, що він був народжений не в Одесі і не Одесою, а російською культурою, «враженою цим епіфеноменом власної державності» [7]. «Одеса» – інша «країна», відмінна від споконвічної Росії, пропонувала свою альтернативу всій імперській ментальності. Біля витоків староодеського менталітету стояли традиції левантійської торгівлі грецької, вірменської та єврейської діаспор, російська дворянська культура з її смаками і укладом життя та, звичайно, українська народна культура. Міські вельможі перетворили Одесу в «порто-франко». Торгівля була головною рушійною силою економічного розквіту міста. У зв'язку з чим комерсант, торговець став головним «героєм культури» старої Одеси. При цьому Одеса – міжнародне перехрестя на межі Європи і Азії – славилася своїм космополітизмом. «Без насильницького впливу з боку адміністрації, народності зживалися на ґрунті спільних інтересів...» [3; 94], – читаємо в книзі «Стара Одеса» (1913 р.) О.Дерібаса.

У своєму історичному нарисі, який, по суті, є типовим міфозмістовним текстом, автор змальовує стару Одесу як дивовижну Аркадію і постійно нарікає на те, що сучасна йому Одеса (мається на увазі Одеса початку ХХ ст.) мало схожа на стару, що вона «якось збилася з пантелику», «втратила колишню фізіономію, а нової не набула» [1; 249], що «немає в сучасній Одесі ні типовості, ні жвавості, ні рельєфності» та «нема на чому зупинитися ні серцю, ні оку» [3; 249]. Ностальгічні ноти, туга за «колишньою Одесою» (сам О.Дерібас називає це «легким смутком» [1; 248]) є лейтмотивом усього твору. Описуючи всі ознаки «старіння» і «в'янення» Одеси, О.Дерібас зазначає: «Одеса... перестала говорити і співати. Замість цього, вона читає і пише, а в проміжках – викривляє собі щелепи від позіхання... у своїх нарисах, я переслідую думку: нагадати одеситам про необхідність зажити по-старому, тобто повернутися до тієї природності, яка... має сенс і принадність у житті» [3; 249-250]. Про «кризу» Одеси кінця ХІХ століття писала і Д.Атлас в VIII та IX розділах книги «Стара Одеса, її друзі і недрузи» (1911 р.) ще за пару років до виходу у світ роботи О.Дерібаса (причому Д.Атлас використовувала саме слово «криза»: «Одесити своєчасно помітили початок падіння міста, але вважали кризу, що наступила, випадковою...» [5; 128]). «Золотий вік Одеси минув безповоротно» [1; 159], – читаємо на останніх сторінках книги Д.Атлас. Ця ж ідея, як уже було сказано вище, ще більшою мірою актуалізується автором «одеської Біблії» (як називають книгу О.Дерібаса наші сучасники). Рік виходу книги О.Дерібаса був останнім мирним роком старої Одеси. Рубіж ХІХ-ХХ століть, початок ХХ ст. – період трансформації старого «одеського міфу». На початку ХХ ст. міф старої дореволюційної Одеси про «золоте місто» і його героїв, створений переважно за рахунок продуктивної літературної діяльності, відчув руйнівний тиск з боку пролетарської культури. Однак цей міф не зник повністю. Його рештки «жили» у багатьох культурних артефактах, в особливості – в міському фольклорі. Незважаючи на всі зусилля радянської влади знищити «сліди» старої Одеси (шляхом заборони на загальнодоступність відомих міфозмістовних текстів), новий ранньорадянський «одеський міф», що зароджувався на початку ХХ ст., частково спирався на «старий» фундамент, вплітаючись у канву, зіткану ще в «олександрівську епоху».

У 20-х роках ХХ ст., під впливом революції та Громадянської війни, старий «одеський міф» помітно трансформувалася, але, незважаючи на це, в ньому залишився потяг до свободи особистості, неприйняття центральної влади. В.Савченко зазначає: «Внутрішня еміграція підтримувала міф про одеську свободу. У 20 році одеський центр спорожнів – на місце «старого світу», що емігрував, загинув у ЧК або на фронтах, від голоду і хвороб, прийшов новий одесит...» [9]. Вочевидь, що цей «новий одесит» – новий «герой культури». Ним став привабливий шахрай, бандит з околиць (Молдаванки, Слобідки, Пересипу). На думку В.Савченко, в Одесі тоді міцно затвердився не тільки особливий одеський говір, але і гумор, і цинізм цих самих околиць, що «перебудували ментальність одеситів» [9]. Письменники так званої «одеської школи» або «південно-західної школи» (до якої належить літературна творчість І.Бабеля, Е.Багрицького, К.Паустовського, В.Катаєва, Ю.Олеші, І.Ільфа, Є.Петрова та ін.) обіграли цей феномен. У своїх творах «одеська школа» концентрувалася на неофіційному для радянської культури дискурсі, актуалізувала минуле міста – дореволюційні роки, роки Громадянської війни і революції, ранній радянський період. Важливо підкреслити, що в 20 роки ХХ ст., завдяки творчості письменників «одеської школи», не тільки склався міфічний образ «одесита», якому притаманні специфічні якості, серед яких: почуття гумору, оптимізм, спритність, підприємливість тощо, але і був оформлений особливий культурний простір для закріплення іміджу Одеси як міста гумору. Хоча, слід зауважити, фундамент такої особливості міста був закладений ще за часи розквіту старої Одеси. Дух свободи Одеси ХІХ ст. у сукупності з добробутом краю, «порто-франко», багатомовними кафе та театрами, вином і веселощами дали перші паростки того, що називаємо сьогодні «одеською мовою», «одеським сміхом», «одеським міфом». Так що цілком природно, що міфотворці радянського періоду спиралися на попередні культурні надбання.

Оскільки найважливішою незмінною рисою міфу є опора на минуле, не дивно, що й сьогодні в період своєї трансформації «одеський міф» також вибудовується на культурних пластах останніх двох століть. В епоху пострадянського постмодерну мотиви і теми минулого Одеси постійно переосмислюються сучасністю. У даному контексті «одеський міф» бачиться як «колаж» (звісно, у постмодерністському розумінні цього терміну [8; 369]). Таким чином, сучасний «одеський міф» являє собою змішання різних рівноправних впізнаваних шматків старого міфу дореволюційної Одеси та радянського «одеського міфу» (свого роду гібрид, мікс з осколків різних міфів про Одесу). Однак сучасні автори, що розмірковують про долю «одеського міфу» сьогодні, не бачать змін і продовжують писати про його стагнацію, пропонуючи шляхи виходу з «кризи». Щоб не бути голослівними наведемо цитати. О.Шохов пише: «Міф міста існує у свідомості одеситів, у картинах, піснях, романах і повістях про Одесу... Але це міф минулого. Як і оповідання Бабеля, Купріна, Буніна, як романи Ільфа і Петрова, як фільм «Ліквідація»... Але нам потрібно вловити міф сьогоднішнього дня. Міф, актуальний *прямо зараз* (курсив наш – Г.Н.)» [13]. На думку іншого автора – М.Штекеля, застарілість і відсталість «одеського міфу», який сьогодні «практично не розвивається», згубно впливає на одеське мистецтво: «Досить складно залишатися оригінальним і цікавим, обертаючись у тій самій системі координат, яка була задана досить давно... Одеситів не хвилює одеська культура. Як звичайні жителі, так і творці, на жаль, живуть за рахунок вже створеного до них...» [14]. Автор пропонує один із варіантів виходу з «круговороту «одеського міфу», що полягає в необхідності визначення нових культурних символів Одеси, які повинні знайти відгук у більшості одеситів. На думку М.Штекеля, розвиток «одеського міфу» має носити діалектичний характер – «заперечення того образу, який склався на початку і середині ХХ ст.» [14]. На наш погляд, одеситам варто замислитися над новими символами та іміджем міста, які будуть відштовхуватися від сучасних реалій, але заперечувати старий міф не можна. Як вже зазначали раніше, для міфу природно те, що він постійно звернений у минуле і повністю або майже повністю ігнорує сьогоднішній день. Сучасні ж автори продовжують наполегливо писати про «кризу» міфотворчості і «шукати» «одеський міф», актуальний сьогодні. Проте варто не тільки замінити термін «криза» на «трансформацію», а й переформулювати завдання: не «шукати» міф, а займатися його дослідженням у сучасній соціокультурній ситуації. Очевидно, що спрямованість у минуле для «одеського міфу» і його творців є парадигмою. Ретроспективність була притаманна міфотворчості авторів, які писали про Одесу початку ХХ ст., виявляється вона і в текстах сучасних авторів, що пишуть про «одеський міф» або про Одесу сьогодні. У текстах цих авторів «смерть» «одеського міфу» є ні чим іншим як міфологією втрати-повернення. Так П.Ковальов зазначає: «Де «та Одеса»?... Одеський міф помер. Згорів майже відразу... Одеський міф з'їв сам себе, зведений нині до рівня повсякденного жарту...» [6]. На думку Б.Херсонського, «одеський міф» чимось схожий на домашню закрутку: «...консервований продукт, зроблений кілька десятиліть тому. Можна потихеньку витратити його запаси, але свіжого, на жаль, вже не виготовити. Ні з чого. Новий Бабель не з'явиться в Одесі, а якщо і з'явиться, то буде писати зовсім інакше» [12].

Неважко помітити, що сучасні ностальгічні тексти повністю співзвучні за настроєм з тими, які з'явилися на початку ХХ століття. Згадаймо книгу О.Дерібаса, в якій стара Одеса – «місто юності», або книгу Д.Атлас про «веселу» і «багату» Одесу часів порто-франко, що нагадує «казкове Ельдорадо, рай на землі» [1; 106]. Так що туга за колишньою славою міста та його ідеалізація – типова риса, властива більшості міфозмістовних текстів про Одесу. Саме ця їх особливість сприяє появі живого відгуку з боку читачів, оскільки з точки зору прагматики відбувається так звана антономасія (перенесення особистих почуттів автора на адресата). Тому читач ностальгує разом з автором. Сам же міф вибудовується за аналогією (він обов'язково повинен бути впізнаваним). Традиційно склалося так, що «одеський міф» викристалізувався в надрах літератури. Архетипічний образ «втраченої Одеси», що з'явився на світ, у першу чергу, завдяки праці А.Дерібаса, був підхоплений і актуалізований в радянську епоху багатьма

одеськими поетами, письменниками, сатириками, що покинули рідне місто і «пропагували» ностальгичний образ «міста-перлини», «красуні», «мрії»... Зауважимо, що головними творцями «одеського міфу» були саме ті, хто виїхав з Одеси. Так «одеська школа», про яку вже згадувалось раніше, остаточно сформувалася вже в Москві. Відомі сатирики – Р.Карцев, М.Жванецький й ін. талановитих одеситів вже в більш пізніший період змушені були також залишати рідне місто для самореалізації в столиці. Таким чином, стикаємося з тим, що багато важливих для Одеси текстів створювалися поза Одесою. Архетипічний образ «втраченої Одеси» актуалізується і сьогодні, особливо в контексті трансформації міфу. Сучасні автори, що пишуть про Одесу і долю «одеського міфу», як ми переконалися, також відчують ностальгію за минулим (вже в більшій мірі за радянським минулим Одеси). Так, міф про сучасне «місто-примару» підтримує М.Жванецький: «Є ще Одеса. Вже більше уявна. Вже більше вигадана. Вже місто, а не явище. Багато років йде боротьба за зрівняння цього міста з іншими. Чий був наказ зрівняти це місто з землею, ми не знаємо, але він виконаний... Прощавай Одеса!» [11; 147-148]. Однак культуролог не може дивитися на «одеський міф» очима одного з видатних сатириків сучасності. Дотримуємося думки, що на сьогодні «одеський міф» «не помер». Він переживає постійну «реінкарнацію», «вічне повернення». І тут стикаємося головним чином з інтерпретаціями старого дореволюційного і радянського «одеського міфу», вплетеними в сучасні процеси комерціалізації, юморізації... Також важливу роль відіграє і «перевідкриття», «переосмислення» старого дореволюційного дискурсу.

Після розпаду Радянського Союзу відбувся справжній культурний бум і актуалізація тих старих міфозмістовних текстів, не доступних широкій публіці в радянський період (серед них, до речі, книга О.Дерібаса «Стара Одеса», що зазнала суворої критики і «непролетарська» книга Д.Атлас «Стара Одеса, її друзі і недруги», і «Одеські оповідання» І.Бабеля і багато інших текстів). Безумовно, імідж міста з часом змінюється. Сучасна Одеса вже не «кримінальна», а скоріше туристична, аполітична, прагматична. Це місто розваг, гумору, гарного проведення часу. Але функція локалізації простору, незважаючи на трансформаційні процеси, залишається колишньою. «Одеський міф» – свого роду маркер, показник, «за допомогою якого колективний автор даного міфу... виділяє деякий особливо значущий соціальний і географічний простір» [7]. По суті, він несе у собі в концентрованому виді узагальнений образ міста. Будучи знаком культурної самоідентифікації, міф слугує для утримання кордонів «одеськості», деякої культурної «плями», тих рамок, яких потрібно триматися, щоб бути «своїм». Так, у дореволюційний період «одеський міф» являв собою певну альтернативу імперській каззонщині, в радянський – протистояв комуністичному офіціозу та скутості. У сучасному соціокультурному контексті в рамках наростаючої глобалізації також постає питання про необхідність деякої культурної «плями» (локальної точки). Це питання є неоднозначним і дискусійним. Незважаючи на заявлене постмодернізмом зняття бінарів і розмиття кордонів, сучасна культура заохочує відмінності. Тому можна говорити про те, що в соціокультурній ситуації, яка зараз склалася, «одеський міф» – це той самий «Чужий» (згідно з концепцією Б.Вальденфельса). Це альтернатива масовій культурі з її знеособлюванням, уніфікацією, стандартизацією. «Одеса» – локальна зона ідентичності, такий собі острівець інакшості. А одесити – особлива уявна спільнота, що вирізняється від мешканців інших міст. В Одесі, безумовно, є ще своє «обличчя». Отже, «одеський міф» все ще виконує найважливішу функцію маркера культурного простору. Таким чином незмінною властивістю «одеського міфу» є його здатність утримувати культурну «пляму» (тобто «одеськість»). До тих пір поки він виконує цю функцію, говорити про його «смерть» безглуздо. Крім того, постійно циркулюючі у культурі архетипічні ідеї про «золоту добу» Одеси і «втрачений рай», що випливають із самого ретроспективного характеру міфу, також свідчать про те, що «одеський міф» ще «живий». Досліджуючи його функціонування у сучасному соціокультурному середовищі, ми довели, що сьогодні «одеський міф» переживає свою чергову трансформацію і бачиться як колаж (у постмодерністському розумінні цього терміну).

На завершення наведемо цитату з книги сучасного одеського краєзнавця та письменника О.Губаря «101 питання про Одесу»: «...добрий ностальгічний міф підживлював і продовжує підживлювати безліч талановитих одеситів, одне перерахування яких зайняло б скількись сторінок щільного тексту. Бо тільки красивий міф... вселяє творчий оптимізм!» [2].

Список використаної літератури

1. *Атлас Д.* Старая Одесса, ее друзья и недруги (Репринтное изд. 1911 г.) / Д. Атлас. – О. : Ласми, 1992. – 208 с.
2. *Губарь О.* 101 вопрос об Одессе. История Одессы: пленительная и поучительная [Электронный ресурс] / О. Губарь. – Режим доступа: <http://viknaodessa.od.ua>
3. *Дерибас А. М.* Старая Одесса. Исторические очерки и воспоминания (Репринт. изд. 1913 г.) / А. М. Дерибас. – О. : Ассоциация культурного развития Одессы, 1990. – 379 с.
4. *Кассирер Э.* Философия символических форм. Мифологическое мышление. Т. 2 / Э. Кассирер ; [пер. с нем. С. А. Ромашко]. – М. ; СПб., 2002. – 275 с.
5. *Климов И. А.* Теория социальных мифов Жоржа Сореля [Электронный ресурс] / И. А. Климов. – Режим доступа: <http://sbiblio.com/biblio>
6. *Ковалев П.* Груз одесского мифа [Электронный ресурс] / П. Ковалев. – Режим доступа: <http://primetour.ua/uk>
7. *Найдорф М. И.* Ранние годы «одесского мифа». Очерки европейского мифотворчества / М. И. Найдорф. – О., 1999. – С. 27-32.
8. *Постмодернизм: энциклопедия* / [ред. А. А. Грицанов, М. А. Можейко]. – Мн. : Интерпрессервис; Книжный Дом, 2001. – 1040 с.
9. *Савченко В.* Одесский миф до и после [Электронный ресурс] / В. Савченко. – Режим доступа: http://most-odessa.info/blog/viktor_savchenko
10. *Сидорович Ю. М.* Мифологические основания культуры / Ю. М. Сидорович // Наука. Релігія. Суспільство. – 2008. – № 1. – С. 72-80.
11. *Светлица М.* Одесские эссе. Очерки / М. Светлица. – О. : Оптимум. – 2002. – 290 с.
12. *Херсонский Б.* Одесский синдром [Электронный ресурс] / Б. Херсонский. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/kreschatik>
13. *Шохов А.* Бренд Одессы и методология проектирования развития городов [Электронный ресурс] / А. Шохов. – Режим доступа: <http://shokhov.livejournal.com>
14. *Штекель М.* Одесский миф: причины и последствия для одесского искусства / М. Штекель // Аркадия. – 2009. – № 4. – С. 56-59.
15. *Элиаде М.* Миф о вечном возвращении. Архетипы и повторяемость / М. Элиаде; [пер. с фр. Е. Морозовой, Е. Мурашкинцевой]. – СПб. : Алетея, 1998. – 250 с.

Резюме

Досліджується динаміка розвитку «одеського міфу», концентрується увага на сучасному етапі розвитку «одеського міфу»; пропонується замінити загальноживані терміни «криза» та «смерть» «одеського міфу» на «трансформацію».

Ключові слова: «одеський міф», статика, динаміка, розвиток, трансформація, ретроспектива, архетип, міфологема втрати-повернення, дискурс.

Summary

Nikolaeva G.O. «Odessa myth»: the past and present time

The article by A.Nikolaeva named ««Odessa's myth»: past and nowadays» is devoted to dynamics of cultural studies of «Odessa's myth». The author focuses the attention on the current stage of development of «Odessa's myth» and proposes replacing vernacular terms «crisis» and «death» of «Odessa's myth» to the «transformation».

Key words: «Odessa's myth», statics, dynamics, development, transformation, retrospective, archetype, mythology of the loss-return, discourse.

Анотація

Исследуется динамика развития «одесского мифа», концентрируется внимание на современном этапе развития «одесского мифа» и предлагается заменить ставшие общеупотребительными термины «кризис» и «смерть» «одесского мифа» на «трансформацию».

Ключевые слова: «одесский миф», статика, динамика, развитие, трансформация, ретроспектива, архетип, мифологема утраты-возвращения, дискурс.

Надійшла до редакції 23.10.2013 р.